

STATSETTESENSEMANEN

Nr. 9.

Oslo, 7. mai 1945.

2. årgang.

Falsk spill. I det øyeblik dette skrives er Tysklands definitive sammenbruks antagelig bare et spørsmål om dager. I det øyeblikk det leses vil vi kanskje stå overfor en situasjon som krever all vår anspennelse til løsningen av oppgaver hvis art idag ikke kan nærmere angis. Inntil disse oppgaver blir forelagt oss, ligger det nær å gjøre noen refleksjoner på grunnlag av de siste krampetreknninger som vi nå er vitne til fra den nasistiske propagandas side. Vi er klar over at det ikke er noen enkel oppgave å skulle være talerør for "det statsbærende parti" idag og vi innrømmer at det ikke er uten spenning at vi har ventet å få høre den melodi som det nasistiske hylekor på fallrepet ville istemme. Allikevel gnir vi oss i øyneha når vi leser Aftenpostens ledere i disse dager. Dette organ som under sitt næværende nasistiske ledelse ved siden av Fritt Folk mer enn noen annen norsk avis har identifisert seg med "den nasjonale regjering" og dens politikk, går med lidenskap inn for det syn at Norge er nøytralt i oppgjøret mellom stormaktene og at denne nøytralitet for enhver pris må opprettholdes av det norske folk. Argumentasjonen for dette standpunkt er intet mindre enn fantastisk: Som uggendrivlig bevis for Tysklands nøytralitet overfor Norge henvises til at våre offiserer sitter i tysk fangenskap, mens på den annen side våre såkalte krigsfrivillige danner beviset for Norges nøytrale holdning overfor de allierte nasjoner. Dette er den samme avis, og de samme makthavere, som helt til det aller siste med aldrig sviktende iver har støttet opp under Tysklands krigsanstrengelser, bl.a. ved å verve frivillige til militær innsats mot Norges allierte, og som dag ut og dag inn har tutet oss ørene fulle om at "Tysklands sak er Norges sak", "Norges plass er ved Tysklands side i kampen mot den felles fiende" o.s.v. Et offisielt inttrykk for "den nasjonale regjerings" tidligere syn på landets nøytralitet er gitt i innledningen til loven av 14.august 1943 om "tiltak til opprettholdelse av ro og orden i krigstid" (den lov som ble laget til bruk for mordet på politifullmekting Eilifsen) Det heter her: "Det har rådet og råder krigstid i Norge på grunn av Sovjetsamveldets og de med dette forbundne staters angrepshandlinger mot norsk territorium og norske statsborgere. Disse stater har således opptrått og er i lovens forstand å anse som Norges fiender. Det stor-tyske rike og dets forbundsfaller som med Norge forbundene stater." - Dette kan hvem som helst lese i den offisielle "Norsk Lovtidend". Konsekvensen av den nye nøytralitetspolitikk må vel bli at "Norsk Lovtidend" forbys som statsfientlig propaganda.

Hva er så grunnen til dette oppsiktsvekkende rundkast. Vi må gå ut fra at det rett og slett er panikk. Nasistene ser avgrunnen åpen foran seg. Deres plutselige kjærighetserkiæring til nøytraliteten er uttrykk for at de har identifisert seg med tyskerne og at deres eneste lille sjangse til redning fra landsforrederernes straff er om det i noen grad kan skapes begrepsforvirring her hjemme om Norges folkerettslige forhold til de krigsførende stormakter. At de mer tilregnelige blandt nasistene kan ha noe egentlig håp om at dette skulle lykkes, er vel tross alt lite sannsynlig. Selv Aftenpostens skarpsindige argumentasjon er idag ikke i stand til å forfunkle det faktum som hele verden - selv Tyskland - anerkjenner; at Norge siden 9.april 1940 har vært i krig med Tyskland og alliert med dets fiender. - Imidlertid kjenner jo vår strafferett et begrep som heter "formidlende omstendigheter". Det er grunn til å tro at våre hjemlige nasister med tanke på dette - også på andre områder enn det som foran er nevnt - er travelt beskjeftiget med å blande kortene for et siste desperat spill om sin egen skjebne. Det har jo lenge vært klart at de nærmest en brennende trang til å skaffe seg medskyldige - resonnementet er vel noe slik som at "jo flere skyldige jo ferre dømte". På dette område er vi statstjenestemenn mer enn andre utsatt for å bli trukket med i undergangen. Vår oppgave i administrasjonen har nødvendiggjort et visst faglig samarbeid med nasistene. De fleste av oss vil på en eller annen måte ha

hatt befatning med saker hvor avgjørelsen er truffet av nasistiske overordnede på politisk grunnlag. Om en tjenestemanns innsats i slike saker har vært aldri så prisverdig, så er det fare for at hans nasistiske overordnede vil söke å legge skylden på ham for den avgjørelse som er truffet eller det resultat som skjøn har fått. Her gjelder det for enhver så vidt mulig å ha bevismateriale på rede hånd, både når det gjelder å fri seg selv og placere ansvaret der det rettelig hører hjemme - enten nå den skyldige partimedlem eller ikke. Jo bedre samvittighet en tjenestemann har, jo lettere vil han ha for å glemme den risiko som ligger deri at en utenforstående bedømmelse av hans forhold for en vesentlig del vil måtte skje på objektivt grunnlag. Når det gjelder å gardere seg mot falsk spill fra den skyldiges side, vil den tjenestemann ha en stor fordel som har klart å holde rene linjer også i det ytre. Med hensyn til formene for den personlige omgang med nasistiske kolleger er det nok enkelte utmerkede folk som har vist mindre fasthet enn de burde. Dette vil dessverre på utilbørlig måte kunne utnyttes av vedkommende nasister på oppgjørrets dag. Vi bør alle være oppmerksom på faren for at et rettferdig oppgjør kan bli forskjertset på grunn av falsk spill fra den skyldiges side. La oss derfor øyeblikkelig slå ned på ethvert forsök på å blande kortene - selv om det idag ikke ser ut til å ha noen betydning. Jo eldre en løgn blir, jo vanskeligere er det å få bukt med den.

Fra H.L.

Rødt lys for AT.

Den nasistiske AT-ledelsen har besluttet å samle tusenvis av norsk ungdom i leirer i sommer. Noen steder er innkallingen allerede begynt.

Du norske gutt eller jente som nå blir utkommandert: For landets og din egen skyld, husk ordren fra Hjemmefrontens Ledelse: Du skal ikke møte til Arbeidstjeneste i år!

Det store spørsmål for alle nordmenn idag er dette: Hvordan vil slutten på krigen bli her i landet? Hva vil de 200 tusen tyskere føreta seg for de blir tvunget til å legge ned våpenet? Vår militære overkommando har sagt fra så alvorlig som den kan, at i de nærmeste ukene kan vi komme til å bli utsatt for de hardeste provsene under hele krigen. Vi ser dessuten hvordan tyskerne overalt også her i Norge planmessig forbereder seg på kamp. Vi må være klar over hva som kan komme til å hende.

I denne situasjonen er det landssvik om gutter og jenter lar seg samle i militære leirer rundt omkring i landet. AT-ledelsen vet ingen ting om hvor krigen kan komme til å rase. Men vi vet om heile det høyere AT-befatningen tilhører NS-partiet, som står på tyskernes side i krigen.

Innkalling til AT er mobilisering for fienden og AT-uniformen er en fiendtlig uniform. Forstår du hva det betyr å befinsse seg i fiendtlig uniform når frigjøringskampen pågår? Pass på så du ikke kommer i en situasjon som du ikke ønsker å komme i. Vær vaken! Krigens lover er ubønnhørlig strenge. De strøk av landet som gjør minst motstand mot AT vil nå komme i den farligste stilling. Det skal både foreldre og ungdom huske når innkallingsordren kommer.

Norske gutter og jenter! Nekt AT, i år! Det er ordre fra Hjemmefrontens Ledelse. Den som handler mot ordren, utsetter seg for den største fare og skal etterpå stå til ansvar som parolebryter. Hold sammen, samråd deg med andre som er innkalt. Lytt etter gode rad og følg dem. Vær sterk. Gjør andre sterke.

Svakhet. I tilslutning til foranstdende parole om AT, finner vi å burde referere et tilfelle som viser at ikke alle statstjenestemenn viser den rette holdning i denne sak. Det gjelder en telegrafbestyrer i en mindre by på Østlandet, som før øvrig for ikke lenge siden er kommet ut fra et opphold på Grini. På vedkommende telegrafstasjon var 7 jenter innkalt til sesjon i AT i midten av mars. De var alle enige om ikke å møte. Telegrafbestyreren gav dem imidlertid ordre om øyeblikkelig å begi seg til sesjonslokalet til tross for at han ble gjort uttrykkelig oppmerksom på parolen mot AT. Resultatet ble dessverre at 5 av pikene møtte fram og et par av disse ringte endog rundt og oppfordret andre innkalte til å møte.

Prestisjetap for personalkontoret. NSPOT har under okkupasjonen hatt absolutt veto i ansettelsessaker både når det gjelder stats- og kommunestillinger. Den politiske bedømmelse som kontoret har foretatt har imidlertid også vakt irritasjon på partihold. Som eksempel kan nevnes en holmgang mellom NS ordføreren i Stokke og personalkontoret om ferretningsførerstillingen i forsyningsnemda. Til stillingen hadde meldt seg 3 sökere, hvorav 2 partifolk. Ordføreren fant ikke å kunne ansette noen av sine kampfeller, da den ene var "fuktig" og den andre "lite ansvarsbev sst". Han ansatte derfor en dame som var kvalifisert til stillingen. Fylkesføreren krevde imidlertid at hun skulle undertegne en erklæring mot "bolsjevismen" og for "nyordningen og gjenreisingen av Norge", hvilket hun nektet med den følge at NSPOT nå krevde at ordføreren skulle ansette en av partifolkene. Dette ble for meget for ordføreren som nå fant tiden inne til å ta bladet fra munnen i følgende brev til partiet: Herr kretsfører Olaf Frich, Tønsberg. Ad ferretningsførerstillingen i Forsyningssnem da her. Idet jeg viser til vedlagte brev fra NSPOT av 14.juli 1944 med bilag meddeler jeg Dem at der ikke vil bli gjort noen forandring i ansettelsen så lenge jeg er ordfører i Stokke. Personalkontorets fremgangsmåte i denne sak er meg høyst forbausende. Först ble jeg meddelt at Johan Rønningshaug skulle ha stillingen. Dette nektet jeg å gå med på, og nå pålegges jeg - uten å angi noen grunn - å gkunngjøre stillingen ledig på ny. Det kunne muligens være en tanke til overveiesse å undersøke om det finnes folk ved Personalkontoret, som burde pålegges å gjøre sin innsats i den pågående kamp på en for samfunnet nyttigere måte enn å lage vanskeligheter for oss ordførere, som sandelig har nok å gjøre allikevel. Som sjef for Distriktskontoret for Arbeidsformål g ber jeg dem overveie denne side av saken. Noen forandring i ansettelsen blir som nevnt ikke gjort av meg no. Skulle den ansatte ikke fylle stillingen - hittil har jeg bare gode erfaringer - skal det straks bli foretatt en iftning, men inntil da blir fra Carlson hvor hun er. Stokke kommune den 18.juli 1944. Sign. Lars Holt, ordf. Disse sannhetsord resulterte i at NSPOT krevde at også ordføreren skulle fjernes, men heller ikke dette har foreløpig resultert i noe.

Partiets bekymringer. At alle vanskeligheter for NS ennå ikke er overvunnet fremgår av følgende utdrag av brev fra NS Generalsekretariat, Sambandskontoret, av 6.april 1945:

"----Nordland. Fylkesmannen klager over at det blir arrestert så mange lensmenn, at han vet ikke sin arme råd hvordan han skal kunne få lensmannstillingene besatt. Den 16.mars 1945 ble lensmann Selliseth i Brønnøysund arrestert. Etter det som fylkesmannen og jeg og politikommandør Lindheim i Trondheim har sett av en rapport fra lensmannen, må denne arrestasjonen b so på en hevnakt fra norske personer. Lensmannen er NS og dertil godkjent søker til Germanske SS Norge. Jeg finner det uheldig for NS at han er arrestert, men det tyske politi vil ikke sette ham på fri fot etter henstilling fra politikommandøren i Trondheim, fylkesmannen og meg. For øvrig er forholdet til de tyske myndigheter godt.

Sogn og Fjordane. Lensmannsetaten skaffer oss stadig meget bryderi, og vi må stadig sta i kontakt med fylkesmannen for å støtte ham i utbedringen av forholdene. Med nyoppnevningen, ordfører, varaordfører og formenn, er stadig også et eller annet. Enkelte søker seg fritatt, andre nekter. Vi må antagelig her bruke mer radikale midler, ellers kan det komme til å bli ut. Enno har vi klart å holde stillingen på dette område, men det spørres hvilke skremslor motstanderne fortsatt vil bruke. Heil og Sál. Sign. Åsbj. Strand, avdelingsleder".

Men det er ikke bare de lavers stillinger utover landet som skaffer partiet bryderi. Det er minst like vanskelig å finne partifolk til å sette inn i nøkkelstillingene i statsapparatet. Således har stillingen som direktør i Det statiske sentralbyrå statt ledig siden direktør Jahn ble arrestert og avskjediget i høst. Riktignok ble den kommissariske direktør i Norges Forsikringsforbund, Gudbrand Tiesen, utnevnt til direktør fra 15.desember 1944. Han fikk imidlertid frist med å tilrette til 15.januar 1945. Han fikk derpå ny utsettelse til 1.april 1945., men departementet gjorde samtidig oppmerksom på at det la stor vekt på at ny utsettelse ble unngått. Men Thesen som håper at han skal slippe å komromittere seg sterkere enn han

alt har gjort, har ennå ikke møtt fram for å overta stillingen.

Riksrevisjonen hører som kjent administrativt under Stortingets president-skap. De nasistiske nyndigheter har flere ganger gjort iherdige forsök på å nyordne statens revisjon i pakt med sine nasistiske ideer. Allerede i 1942 ble det nedsatt et utvalg som skulle komme med forslag om en fremtidig ordning av Riksrevisjonen. Formann var tidligere ekspedisjonssjef i Innenriksdepartementet, døverende fylkesmann i Hedemark O. Vries Hassel. Øvrige medlemmer var kommunerevisjonssjef Quigstad, ~~Justisråd~~ R. Kaare Larssen og ~~rettslærling~~ Ö. Saxlund og E. Thorsen. Utvalget teller nå bare de tre sistnevnte personer da Vries Hassel har meldt seg ut av partiet etter at han har mistet alle sine hverv og Quigstad, som visstnok aldri har vært medlem, har mistet interessen for nyordningen. Han må dog av og til etter ordre møte for utvalget. Hele fem ganger har utvalget bebudet at forslaget snart skulle foreligge ferdig og like mange ganger har de nærværende riksrevisoror mottatt beskjed om at de må fratre. Utvalget har nå frist til 30. juni 1945, men tradisjonen tro utgår nok forslaget også denne gang. Utvalget har hatt rommelige bevilgninger til sin disposisjon. I siste termin ble der således til dette formål bevilget kr. 32 500. Revisor Thorsen er Quislings betrodd mann. I saker hvor Riksrevisjonen er fratatt revisjonsmyndigheten, f.eks. når det gjelder utgifter vedk. Q's egen residens villa "Gimle" på Bygdøy og utgifter til en del komitéer og utvalg med spesialoppdrag er Thorsen betrodd oppgavene. Utvalgets mest fremtredende medlem er ellers "justisråden", den tidligere underslager R. Kaare Larssen.

Faste utgifter. En statspolitibetjent ligger i skilsmisesak med sin kone. I anledning av spørsmålet om underholdningsbidrag har han i et prosesskritt gitt en oversikt over sine inntektsforhold. Vi siterer fra prosesskriften: "Dette er inntekter og utgifter jeg har fast. Ellers er det mange småting som jeg i farten ikke kan huske. Jeg har i årets løp betalt omkring kr. 100 til kranse til politimenn som er skutt, det blir uten videre trekt i lønna."

Sorenskriver O. Lindheim, Flekkefjord, har vedtatt et forelegg på flere tusen kroner i bot samt inndragning for å ha solgt møbler m.v. til tyskerne for overpris. Lindheim er selvsagt NS mann. Han drev tidligere en obscur sakførerforretning i Trondheim og ble før et par år siden av Quisling belønnet med et dommerembete.

Misbruk av Krigsskadetrygden. Nasistene vil nå ha vedtatt en lov som skal gjøre norske forsikringselskaper solidarisk ansvarlige for "enhver skade som er påført norske eiendom eller interesse som følge av stats- eller folkefientlig handling etter 9. april 1940 for så vidt den er forsikret etter forsikringsavtalelovens §35". Det selskap som må betale, skal ha regress til Krigsskadetrygden.

Analysering. I generaldirektoratet for Transport er der nylig ansatt en NS mann, herr Kristian Haraldsen som er tillagt som oppgave "å inspirere samtlige kontorer og arbeide med analysering av de enkelte funksjonærers saks- og arbeidsområde". Han skal videre føre kontroll med frammøte og fravær i kontortiden.

Avskjedigelsen i Politidepartementet. I "Kommunal-Nytt" skal der ha stått en meddelesse om at alle de funksjonærer i Kontoret for det sivile luftvern som ikke er medlemmer av NS, er avskjediget. Dette medfører ikke riktighet.

"Løytnant i statspolitiet "Marthin Luther Stordahl er under forfølgning for tyvslakning av sau. Det er visstnok den samme mann som nylig ble dømt av politiets sørdomstol for underslag av flyktingemidler.